

Stockholm den 15 april 2020

R-2020/0102

Till Finansdepartementet

Fi2020/00131/S3

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 14 januari 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen.

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot förslagen, med undantag för nedan angivna synpunkter.

Synpunkter

Allmänt

När det gäller förslag till lagstiftning som avser behandling av personuppgifter är det viktigt att inte enbart bedöma vad som är ändamålsenligt för olika typer av verksamheter, utan även beakta hur den föreslagna regleringen påverkar skyddet för den personliga integriteten och andra viktiga rättigheter för individen. Det är därför av största vikt att exempelvis beakta särskilda sekretessintressen samt att bedöma risken för att personuppgifter och annan känslig information sprids på ett olämpligt sätt, allt för att det grundlagsskyddade integritetsskyddet (2 kap. 6 § andra stycket RF) och den enskildes rättssäkerhet i övrigt ska kunna upprätthållas.

Advokatsamfundet har tidigare påtalat att gällande lagstiftning rörande registerfrågor är svår att överblicka, både sett till verkningar för enskildas personliga integritet samt till den faktiska tillämpningen av de föreslagna lagrummen och rekvisiten, då det finns ett allt för stort antal skilda lagar om myndigheters personuppgifts- och registerhantering samt även bristande överensstämmelse mellan grundläggande begrepp i dessa lagar.¹

¹ Se exempelvis Advokatsamfundets remissyttrande den 20 november 2015 över Informationshanteringsutredningens betänkande Myndighetsdatalag (SOU 2015:39), den 16 december 2013 över Skatteverkets promemoria Behandling av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med brottsutredningar, Fi2012/4241 (med bilagor

Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen

En myndighet ska, enligt 32 c § i rubricerat lagförslag, underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen är oriktig eller ofullständig. Detta gäller enligt förslaget samtliga statliga och kommunala myndigheter. En sådan underrättelse behöver inte lämnas om särskilda skäl talar mot det. Av angivet lagrum framgår att det finns en skyldighet att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen är oriktig eller ofullständig. För att behöva underrätta bör det i vart fall finnas visst fog för att uppgifterna i folkbokföringen är felaktiga. Underrättelseskyldigheten föreslås i promemorian utvidgas och omfattar nu inte enbart uppgiften om en persons adress. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska nu samtliga myndigheter underrättas; medan dagens vissa myndigheter enligt dagens regelverk är undantagna från att behöva underrättas.

Begreppet myndighet omfattar såväl statliga som kommunala myndigheter. Underrättelseskyldigheten är enligt 10:28 OSL sekretessbrytande och innebär att en myndighet ska lämna uppgifter som omfattas av sekretess i den egna verksamheten vidare till Skatteverket. Det kan dock finnas situationer då en underrättelse inte bör lämnas till Skatteverket. Det har därför i förslaget införts en möjlighet att underlåta att underrätta om särskilda skäl talar mot det. Särskilda skäl kan enligt promemorian exempelvis föreligga om det är uppenbart att den adress en person har är tillfällig eller av annat skäl inte ska registreras i folkbokföringen. Det kan även finnas situationer där den enskilde, vars uppgifter det gäller, befinner sig under särskilt utsatta förhållanden och konsekvenserna av en underrättelse riskerar att bli mycket allvarliga för den enskilde. Den utlämnande myndigheten ska dock alltid säkra att inte fler uppgifter än nödvändigt lämnas till Skatteverket. Särskilda skäl kan även finnas för bl.a. Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten i samband med en pågående brottsutredning. Detta kan även finnas vid handläggning av vissa mål och ärenden i domstol.

Advokatsamfundet ifrågasätter hur denna vida underrättelseskyldighet – oaktat att dess syfte i många avseenden är högst beaktansvärda, t.ex. för att motverka kriminell verksamhet – har balanserats mot de enskilda individernas rätt till skydd för den personliga integriteten. Enligt Advokatsamfundets uppfattning kan förslaget komma att leda till att enskilda individer inte kommer våga lämna uppgifter till myndigheter, t.ex. våldsutsatta personer som är i kontakt med socialtjänsten.

med remissyttrande den 29 augusti 2011 över Försvarsdepartementets promemoria om Kustbevakningsdatalag, Ds 2011:16, med remissyttrande den 27 februari 2008 över Justitiedepartementets promemoria Behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet, Ds 2007:43, samt med remissyttrande den 29 april 2002 över Domstolsdatautredningens slutbetänkande Informationshantering och behandling av uppgifter vid domstolar – En rättslig översyn (SOU 2001:100), Advokatsamfundets remissyttrande den 30 september 2015 över betänkandet Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet, SOU 2015:73 Advokatsamfundets remissyttrande den 25 maj 2015 över Finansdepartementets promemoria Vissa registerfrågor, Fi2015/2161 samt Advokatsamfundets remissyttrande den 28 april 2015 över Skatteverkets promemoria Beskattningsdatabasen, bouppteckning och äktenskapsregister, bilaga till dnr 131 89000-15/113 (också Fi2012/4241).

I promemorian argumenteras särskilt för varför socialtjänsten inte längre ska vara undantagen från underrättelseskyldigheten, vilket den är enligt dagens regelverk. Advokatsamfundet anser att det bör utredas om det även finns andra myndigheter som bör undantas från underrättelseskyldigheten. Advokatsamfundet delar Socialstyrelsens synpunkter på ett tidigare liknande förslag² att utvidga underrättelseskyldigheten till att omfatta socialtjänsten och anser att risken med ett dylikt förslag är att våldsutsatta personer avhåller sig från att söka hjälp hos socialtjänsten om de är rädda för att röja sin adress. Detta särskilt då det finns en sekretessbrytande bestämmelse för denna underrättelseskyldighet, vilket innebär att den stränga sekretess som finns inom socialtjänsten, och även hos andra myndigheter, inte förhindrar denna underrättelseskyldighet. Kombinationen att samtliga myndigheter enligt förslaget ska få denna underrättelseskyldighet, och att den utvidgas till att inte som i dag enbart omfatta den folkbokfördes adress, utan även uppgift om civilstånd och födelsetid, kan enligt Advokatsamfundet få en negativ påverkan på skyddet för den enskildes personliga integritet. Detta bör väga tyngre än de skäl som anförts för förslaget såvitt avser myndigheternas underrättelseskyldighet till Skatteverket.

Nu föreslås visserligen i promemorian att undantag ska kunna göras för denna underrättelseskyldighet om särskilda skäl talar mot den. Enligt promemorian (s. 43) kan det exempelvis handla om situationer där den enskilde befinner sig under särskilt utsatta förhållanden och konsekvenserna för den enskilde kan bli väldigt allvarliga. Det kan vidare finnas ytterligare situationer där underrättelse bör kunna underlåtas. Sådana situationer kan exempelvis finnas i samband med pågående brottsutredningar hos bl.a. Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten. Det åligger varje myndighet som ska underrätta Skatteverket att bedöma vad som utgör särskilda skäl. Advokatsamfundet anser att det kan bli svårt för myndigheterna att göra denna bedömning, vilket kan ifrågasättas utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Till följd av tillämpningssvårigheterna finns en risk för att myndigheterna sällan kommer använda detta undantag, utan de kommer i de allra flesta fallen lämna denna underrättelse. Detta riskerar att leda till negativa effekter av olika slag för de enskilda individerna. Denna problematik bör därför adresseras ytterligare inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

² Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37).